

Smrt v hrnci

Kázání ze soboty 21. ledna 2012 – Jonczy Radomír

(2 Kr 4,38-44)

I. Géchazí shání hrnec

„V hrnci je smrt, muži Boží!“ křičí zděšeně žáci prorocké školy z Gilgálu na svého učitele proroka Elišu. Ochutnali totiž polévku, kterou pro ně ve velkém hrnci on sám nechal uvařit. Seděli před ním, tedy u jeho nohou a pozorně poslouchali, předával jim totiž zkušenosti ze své dlouholeté prorocké praxe. Kdo ví, možná jim právě vyprávěl některý z napínavých příběhů, které prožil po boku svého velkého učitele Eliáše, když v tom si uvědomil, že čas rychle plyne a že jeho posluchači už určitě musí mít hlad.

Doba nebyla jednoduchá. Země se právě vyrovnávala s důsledky hladomoru způsobeného nedostatkem vláhy. Nebylo na velké vyskakování a tak se hladoví studenti museli spokojit s obyčejnou polévkou. Bylo jich docela dost. Náš příběh zmiňuje stovku mužů. Hrnec na přípravu polévky tedy musel být docela veliký. Úkolem jej sehnat a polévku připravit byl pověřen Géchazí, Elišův služebník.

II. Iniciativní žák sbírá neznámé plody

Možná mu shánění tak velké nádoby trvalo déle a tak se jeden z iniciativních žáků, kterému už muselo hodně kručet v břiše, rozhodl, že proces přípravy jídla urychlí tím, že se po nějaké zelenině do polévky podívá dříve, než se Géchazí s hrncem vrátí.

Vyběhl na pole a našel tam „kolokvintu“, popínavou rostlinu se žlutými plody velikosti pomeranče. Měly bílou dužinu se spoustou malých semínek. Nic o těchto plodech nevěděl, ale nechal se zlákat jejich krásou. Byla to rostlina krásná tak, že byla používána ke zdobení chrámových zdí. (1 Kr 6,18; 7,24) Sundal si svůj chlupatý prorocký stejnokroj a v chvatu nasbíral tolik plodů, kolik se mu jich do pláště vešlo. Přiběhl do kuchyně, plody nakrájel a do hrnce rychle vysypal. Ani nestačil vyzkoušet, jak vlastně chutnají.

III. Z plodů se klube silné projímadlo

Z příběhu se nedozvídáme, zda ještě Géchazí něčím polévku ochucoval. Čteme zde jen stručnou zprávu o tom, že po pozření prvního sousta strážníci zděšeně vykřikli: „V hrnci je smrt, muži Boží! V hrnci je smrt!!!“ A už se pak neodvážili dál jíst. A není divu, anglický název pro „kolokvintu“ je „bitter-apple“ (hořké jablko). Plody tohoto druhu tykve jsou tak hořké, že se nedají konzumovat. Dříve se používaly v lidovém léčení. Šlo totiž o drogu se silnými, skoro až drastickými, projímavými účinky.

Při pozření polévky se studentům vybavila hořká chuť jim známého projímadla a pravděpodobně jim došlo, že by je tak velké množství drogy mohlo nejenom prohnat, ale také i zabít. A tak o překot volají: „V hrnci je smrt, v hrnci je smrt!!!“

IV. Eliša studenty zachraňuje

Jejich zraky se upínají k proroku Elizeovi, jako ke své poslední naději. A Eliša si doopravdy ví rady. Prikazuje: „Dejte sem mouku.“ Když mu přinesli mouku, nasypal ji do hrnce a řekl Géchazímu: „Nalévej lidu.“ Takto upravená polévka tak pravděpodobně studentům posloužila jako jakási dezinfekce k vyčištění projímadlem zaneřádného organismu.

Nikde se mi nepodařilo zjistit, proč vlastně mouka. Jak mohla mouka neutralizovat zhoubné účinky velkého množství drogy tak silné, jako byla kolokvinta. Vždyť rostliny, které rostou v její blízkosti, obyčejně hynou. Asi to však vůbec není podstatné. Důležité je, že studenty před smrtí zachránil Eliša, jehož jméno v překladu do češtiny znamená „Bůh zachraňuje“.

V. Ježíš zachraňuje

Možná si řeknete: „Podivný příběh nám tady vyprávíš... Vždyť je to o ničem.“ Jsem jiného mínění, přátelé. Žijeme v době stupňující se krize. Je docela možné, že se budeme muset uskrovnit a možná přijdou i chvíle, kdy se už nebudeme moci přejídat, tak jako dosud. Nebude prostě na velké vyskakování. Tlustí budou sice možná jen hubení, ale hubeným nebude do smíchu.

Proto hrozí reálné nebezpečí, že se budeme, stejně, jako prorocký žák ze z Gilgálu, pokoušet brát věci do svých rukou a pro záchranu svého životního standartu pak možná zamíříme i na pole. Pole, stejně jako poušť i moře, vnímal staroorientální člověk jako sídlo démonských mocností.

Ten starý příběh nás varuje před tím, abychom nebrali iniciativu do svých rukou, abychom se sami, bez Elišových instrukcí, tedy bez zachraňujícího Boha, nevydávali na nebezpečnou půdu a nepouštěli se do trhání neznámých, na první pohled pěkně vyhlížejících plodů a neupisovali se tak ďáblu.

A kdyby se náhodou něco podobného stalo, je třeba pamatovat na to, že je tady jmenovec Eliši, muž Boží, který je nás schopen zachránit i před tím největším průšvihem ☺. Stojí za úvahu, že ekvivalentem hebrejského jména Eliša – El, Bůh zachraňuje, je jméno Ježíš, Jehošua – Jahve zachraňuje. To na něj je možno kdykoli se obrátit s prosbou o pomoc. Ten, který je moukou, chlebem života (Jan 6), je schopen zachránit nás i před tím největším průšvihem a případně i zlo přetvořit v dobro.

VI. Pohan krmí Boha

A z prorocké školy, z doby hladu, zde máme ještě příběh. *Jakýsi muž přinesl muži Božímu, tedy Elišovi, do prorocké školy v Gilgálu, chléb z prvního obilí, dvacet ječných chlebů a v ranci čerstvé obilí.* Pravděpodobně se dozvěděl, že proroctví hoši trpí hladem a tak jim chtěl pomoci tím, že se s nimi rozdělí o to, co má.

Nevíme, kolik času uplynulo od chvíle, kdy si proroctví žáci neopatrnou přípravou polévky málem způsobili smrt. Nevíme dokonce ani, jaký muž jim chleby a obilí přinesl. Nedožíváme se tady o něm nic bližšího, jen to, že byl z Baal-šališi. To místo nedovedeme lokalizovat, víme však, že šlo o lokalitu zasvěcenou bohu Baalovi. Dobrodinec, který studentům prorocké školy přinesl jídlo, byl tedy s největší pravděpodobností pohan. O to více překvapil.

Proč pohan pociťoval potřebu posloužit Božímu muži a stovce jeho hladovějících žáků? Gesto muže z Baal-šeliši hraničí s konverzí, tedy se změnou konfese. Světe div se, ten muž přestává krmit Baala a začíná krmit Božího muže Elišu, tedy Boha, který zachraňuje.

VII. Pohan krmí Boží služebníky

Nešlo však jen o čin vyznavačský, šlo o vyznavačský čin s etickým přesahem. Událost se odehrála v době hladu a muž s největší pravděpodobností neměl sám nazbyt. Pravděpodobně toho nepřinesl mnoho. Elišův služebník Géchazí se sám podívoval nad tím, když ho jeho pán pověřil, aby darované jídlo rozdál stovce prorockých žáků. Ptá se tedy: „*Cožpak to mohu předložit stu mužů?*“

Muž z Baal-šališi se na rozdíl od iniciativního prorockého žáka z předchozího příběhu nestaral o to, kde co získat. Zjistil, co má a dal to potřebným. Prostě dal to, co měl. A nejen to. Dal to nejlepší, co měl. V příběhu jsme četli o tom, že: chléb, který přinesl, byl z prvního obilí. Šlo tedy o prvotinu z jeho úrody.

Muž z Baal-šališi tedy pravděpodobně nedal mnoho, ale stačil tím nakrmit všech sto hladovějících krků z prorocké školy. A nejen je. Naplnilo se Elišovo proroctví, protože Eliša už předem věděl, že ještě zbude. Géchazí lidem přinesené chleby, dle Elišovy instrukce, podával a oni si brali. Kus si pravděpodobně ulomili a zbytek podali dál. A pořád bylo co rozdávat ☺.

VIII. Ježíš sytí pětitisícový zástup

Nepřipomíná vám tento příběh něco? Všichni evangelisté líčí událost, při které Ježíš nasytil pětitisícový zástup. Ti lidé, stejně jako Elišovi žáci, seděli před ním, u jeho nohou a se zájmem se od něj učili. Také Ježíš si, jako správný učitel všiml, že jeho posluchači hladovějí a chtěl po svých učednících, aby jim dali najíst. Jeden z posluchačů, malý chlapec, se stejně jako muž z Baal-šališi, byl ochoten podělit o malou svačinu, kterou měl u sebe. Ježíšovi učedníci se stejně, jako Elišův služebník Géchazí, podívovali, že to přece nemůže stačit. A přesto to, díky zásahu novodobého Eliši, stačilo a dvanáct košů drobtů ještě zbylo na rozdávání.

Možná nás čekají nelehké časy, přátelé. Když budeme brát iniciativu do vlastních rukou, když nebudeme žít podle příkazů novodobého Eliši Ježíše a jeho slova a když budeme hledat jen svůj vlastní prospěch, vykoledujeme si tak akorát průšvih a smrt v hrnci. Budeme-li se však řídit Ježíšovým slovem a budeme ochotni se dělit, nebude nám, ani našemu okolí ubývat...

IX. Pohan podporuje chrám

A ještě něco. Prvotiny z našeho příběhu, přinesené mužem z Baal-šalíši, odkazují nás, čtenáře tohoto starého příběhu směrem k chrámu. Tam totiž obvykle byly přinášeny. V severním Izraeli však v Elišově době žádná svatyně nefungovala. Roli této instituce převzal Boží muž – prorok a jeho proročtí žáci. To oni tenkrát zprostředkovali lidem Boha a jeho slovo. To oni reformovali Boží lid, infikovaný zlem Baalových kultů. Bez lidí, jako muž z Baal-šalíši by však Boží aktivita tohoto druhu fungovat nemohla.

Modlím se, aby tento náš chrám na Vinohradech neztratil svou funkčnost ani v těch dobách nejsložitějších a věřím, že si Bůh muže z Baal-šalíši bude schopen najít i dnes. Doufám, že se jím my, členové prorocké církve v přinášení svých prvotin nenecháme zahanbit.

Amen